

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Горобець Є. В.

*аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Будь-яка форма діяльності спрямовується на конкретний об'єкт, явище або процес, як правило з метою впливу на нього задля досягнення відповідних трансформацій та якісно нових показників їх розвитку. Не є виключенням і оперативно-розшукова діяльність. Аналіз наукових джерел свідчить, на доктринальному рівні, використовуються різні підходи щодо визначення сутності, меж останньої у функціональній системі кримінальної юстиції.

Разом із тим, зауважимо, що формуючи відповідні визначення дослідники уникають чіткого визначення об'єкта на який спрямована оперативно-розшукова діяльність. Значним чином це пов'язано із тим, що сформульоване у ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначення також уникає вказівки на її безпосередній об'єкт, акцентуючи увагу на її основних структурних елементах. Водночас, виокремлюючи об'єкт спрямованості оперативно-розшукової діяльності слушно звернути увагу на її завдання, які визначені у ст. 1 відповідного закону. Так, аналіз вказаних норм свідчить, що основними об'єктами оперативно-розшукової діяльності є:

по-перше, протиправні діяння окремих груп або осіб, відповідальність за які передбачена КК України. У контексті цього, слушно зауважити, що вивчення матеріалів практики свідчить, що не усі протиправні діяння є об'єктами оперативно-розшукової діяльності, оскільки у практичній площині остання спрямовується на протиправні діяння, котрі: а) відносяться до категорії тяжких чи особливо тяжких злочинів; б) вчиняються в організованих формах; в) виявлення, припинення та подальше розслідування яких передбачає обов'язкове залучення негласних сил та засобів. Такий підхід видається виправданим, оскільки злочини, вчинені в умовах очевидності, з раптовим умислом та без попереднього готування лише в окремих випадках потребують залучення оперативно-розшукових підрозділів, як правило, для здійснення розшуку осіб, які переховуються від кримінального переслідування.

по-друге, розвідувально-підривна діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій. Щодо такого об'єкта, то звернімо увагу, що він є характерним для оперативно-розшукової діяльності окремих суб'єктів ОРД, і не завжди пов'язаний із подальшим початком кримінального провадження та здійснення кримінального переслідування окремих осіб.

по-третє, інтереси кримінального судочинства;

по-четверте, безпека громадян, суспільства і держави.

Безумовно з концептуальної точки зору виокремлення таких об'єктів є доволі умовним, оскільки усі вони перебувають у тісних залежностях між собою, а такий підхід має пізнавально-методологічний характер.

Серед визначених об'єктів оперативно-розшукової діяльності у межах нашого дослідження найбільший інтерес становить категорія «інтереси кримінального судочинства» як об'єкт функціональної спрямованості роботи оперативних підрозділів. Аналізуючи «інтереси кримінального судочинства» крізь призму діяльності оперативних підрозділів, слід звернути увагу, що безпосередньо КПК України не дає тлумачення вказаній категорії, що потребує звернення до доктрини кримінального процесуального права для визначення: а) сутності кримінального судочинства; б) меж кримінального судочинства; в) основних структурних елементів кримінального судочинства. Аналіз наукових джерел свідчить про ототожнення вченими категорій «кримінальне судочинство» та «кримінальне провадження». Так, зважаючи на викладене, можна відзначити, що у кореляції із кримінальним провадженням як відповідною формою процесуальної діяльності об'єктами оперативно-розшукового забезпечення є: *по-перше*, досудове розслідування; *по-друге*, судовий розгляд кримінальних проваджень; *по-третє*, інші процесуальні дії, які вчиняються уповноваженими суб'єктами у зв'язку із вчиненням діяння передбаченого законом про кримінальну відповідальність. Наголосимо, що у межах представленого дослідження основний акцент нами зміщується саме на аналізі досудового розслідування, як складової частини кримінального провадження, яка є об'єктом оперативно-розшукового забезпечення. Так, у відповідності до ст.3 КПК України досудове розслідування - стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про закриття кримінального провадження. Не заперечуючи вказане визначення запропоноване у КПК України, слушно відзначити, що воно не

відображає усі складові досудового розслідування і, фактично, визначає його крізь призму відповідної стадії кримінального провадження акцентуючи увагу на хронологічних аспектах та формах його початку та закінчення. Саме тому, вважаємо слушним проаналізувати й інші не нормативні підходи щодо сутності «розслідування», які вироблені, й у криміналістичній доктрині. Як відзначає В.В. Тищенко, розслідування як складна динамічна система спрямоване на вирішення комплексного пізнавального завдання – установа повної й об'єктивної картини події, що відбулася, і розкриття злочину. Таке завдання виконується за допомогою відповідної організації і засобів управління слідчою діяльністю. У той же час, розслідування пов'язане із значними труднощами, тому що являє собою систему діяльності слідчого і багатьох взаємодіючих з ним осіб та установ, яка часто здійснюється в умовах дефіциту, суперечливості та невизначеності інформації, постійно виникаючих проблемних ситуацій, протидії з боку злочинців та інших зацікавлених осіб, обмеження в часі, а також лімітована приписами правових норм[1].

Підтримуючи такий підхід, перш за все необхідно наголосити, що розслідування це, перш за все система діяльності відповідного уповноваженого суб'єкта, яка включає відповідні структурні елементи, котрі можуть виступати об'єктами оперативного-розшукового забезпечення із різним рівнем інтенсивності у залежності від: категорії кримінального провадження; початкової слідчої ситуації та подальших слідчих ситуацій розслідування, а також інших об'єктивних чинників, кількість яких є необмеженою і, які, суттєво впливають на здійснення досудового розслідування.

Аналізуючи розслідування крізь призму системного підходу, на нашу думку, можна виокремити три складових, які утворюють вказану систему, характеризуються відносним рівнем автономності, але, у той же час, перебувають у тісних залежностях між собою, зокрема:

по-перше, процесуальна складова розслідування, яка передбачає вчинення уповноваженим суб'єктом дій, які визначенні КПК України для досягнення мети кримінального судочинства;

по-друге, організаційна складова розслідування, яка у загальному вигляді передбачає діяльність слідчого щодо управління процесом розслідування та прийняття відповідних управлінських рішень, що буде детальніше проаналізовано нами у подальшому;

по-третє, тактична складова розслідування, яка передбачає використання відповідних тактичних прийомів, рекомендацій, методів та операцій, які чітко не визначенні нормами чинного законодавства, але не суперечать усталеній практиці кримінального переслідування та не порушують гарантовані права і свободи людини та громадянина.

Частково підсумовуючи, необхідно відзначити, що усі визначені структурні елементи розслідування є об'єктами оперативно-розшукового забезпечення. Водночас, найінтенсивніше оперативно-розшукове забезпечення спрямовується на організаційну та тактичну складову розслідування.

Література:

1. Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія. Одеса.: Фенікс. 2007. 260 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-61>

СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Луцюк Р. П.

*аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Опираючись на вихідні положення гносеології, на нашу думку, можна зробити твердження, що розслідування будь-якої категорії кримінальних проваджень є процесом пізнання конкретного об'єкта та/або системи фактів об'єктивної дійсності. Аналіз філософських джерел свідчить, що спектр об'єктів пізнання є доволі широким та не усі з них є актуальні для вказаного процесу у межах діяльності системи кримінальної юстиції та наук кримінально-правового циклу.

Ми солідаризуємось із позицією професора В.В. Тищенка, який відзначає, що розслідування являє собою складну багатофункціональну діяльність, спрямовану, насамперед, на встановлення сутності розслідуваної події, її осіб, яким було завдано фізичної, моральної та матеріальної шкоди. У розслідуванні можна виділити інформаційно-пізнавальний, інформаційно-пошуковий, процесуально-посвідчуваний, організаційно-управлінський, психологічний, технологічний, евристичний та інші аспекти діяльності. Кожен із них заслуговує на окремий аналіз. У практичній діяльності слідчого важливо не тільки усвідомити значущість кожного із названих аспектів, але й уміти правильно об'єднувати їх в єдиний комплекс системно-діяльнісного і